

A helyzetfeltárás mellékletei

Mellékletek	2
1. sz. melléklet: Kiskereskedelmi üzletek számának alakulása – Budapest	2
2. sz. melléklet: Kiskereskedelmi üzletek számának alakulása – XXII. Kerület.....	3
3. sz. melléklet: Borturizmus szempontjából kiemelt helyszínek Budapesten és környékén	4
4. sz. melléklet: Vízi – városnéző – turizmus Budapesten és környékén	7
5. sz. melléklet: A budapesti és környéki kastélyok hasznosításának összefoglalása	9
6. sz. melléklet: Turisztikailag, kulturálisan hasznosított kastélyok, paloták Budapesten	12
7. sz. melléklet: Turisztikailag részben hasznosított kastélyok, paloták Budapesten:	15
8. sz. melléklet: Turisztikailag nem hasznosított, ill. magántulajdonban lévő kastélyok Budapesten	17
9. sz. melléklet: Turisztikailag, kulturálisan hasznosított kastélyok Budapest környékén, Pest megyében	19
10. sz. melléklet: Turisztikailag részben hasznosított kastélyok, paloták Budapest környékén	21
11. sz. melléklet: Turisztikai hasznosításra szánt kastélyok Budapest környékén	23
12. sz. melléklet: Turisztikailag nem hasznosított, ill. magántulajdonban lévő kastélyok Budapest környékén	24
13. sz. melléklet: VinTour – Borutakra alapozott integrált minőségi turizmusfejlesztés a vidéki térségekben	29

Mellékletek

1. sz. melléklet: Kiskereskedelmi üzletek számának alakulása – Budapest

	Kiskereskedelmi üzletek száma (humán gyógyszertárak nélkül) (db)	Élelmiszer- üzletek és áruházak száma (db)	Zöldség-, gyümölcsszak üzletek száma (db)	Hús-, húsáruszak üzletek száma (db)	Kenyér-, pékáru és édességsz aküzletek száma (db)	Palackozott italok szaküzleteinek száma (db)	Dohányáru- szaküzletek száma (db)	Egyéb élelmiszer szaküzletek száma (db)	Illatszerek- üzletek száma (állatgyógyász ati termékek üzletével együtt) (db)	Könyv-, újság-, papíráru- szaküzletek száma (db)
1997. év	20572									
1998. év	23803									
1999. év	25750	4912	722	590	337	199	670	394	496	1265
2000. év	28413	5037	796	614	387	215	677	375	537	1355
2001. év	29422	4924	785	597	407	239	652	405	598	1451
2002. év	30301	4877	829	602	430	247	590	453	646	1474
2003. év	31452	4897	885	623	464	284	559	490	669	1517
2004. év	31962	4829	863	594	476	287	520	499	719	1526
2005. év	32414	4676	837	584	517	296	469	500	775	1588
2006. év	32630	4682	803	561	541	290	422	515	824	1617
átlag (1997- 2006)	28672	4854	815	596	445	257	570	454	658	1474
1 km²-re jutó kiskereskedel mi üzletek átlagos száma	54,6	9,2	1,6	1,1	0,8	0,5	1,1	0,9	1,3	2,8
ezer főre jutó kiskereskedel mi üzletek átlagos száma	16,3	2,8	0,5	0,3	0,3	0,1	0,3	0,3	0,4	0,8

Forrás: KSH (Saját Szerkesztés)

2. sz. melléklet: Kiskereskedelmi üzletek számának alakulása – XXII. Kerület

	Kiskereskedelmi üzletek száma (humán gyógyszerüzletek nélkül) (db)	Élelmiszer üzletek és áruházak száma (db)	Zöldség-, gyümölcsüzletek száma (db)	Hús-, húсаруszaküzletek száma (db)	Kenyér-, pékáru és édességüzletek száma (db)	Palackozott italok szaküzleteinek száma (db)	Dohányáru - szaküzletek száma (db)	Egyéb élelmiszer szaküzletek száma (db)	Illatszerek üzletek száma (állatgyógyászati termékek üzletével együtt) (db)	Könyv-, újság-, papíráru-szaküzletek száma (db)
1997. év	359									
1998. év	414									
1999. év	543	120	24	13	6	10	15	17	3	21
2000. év	575	116	27	11	7	11	16	17	3	24
2001. év	590	122	30	10	8	11	16	16	3	26
2002. év	614	128	35	10	9	11	15	15	3	27
2003. év	639	126	35	11	11	12	15	15	3	30
2004. év	643	121	37	11	11	12	13	12	4	28
2005. év	631	122	35	9	13	10	10	7	5	24
2006. év	607	117	32	7	15	9	10	7	7	22
átlag (1997-2006)	562	122	32	10	10	11	14	13	4	25
1 km²-re jutó kiskereskedelmi üzletek átlagos száma	16,4	3,5	0,9	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,1	0,7
ezer főre jutó kiskereskedelmi üzletek átlagos száma	10,8	2,3	0,6	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,1	0,5

Forrás: KSH (Saját Szerkesztés)

3. sz. melléklet: Borturizmus szempontjából kiemelt helyszínek Budapesten és környékén

➤ Magyar Borok Háza - I. Szentháromság tér 6.

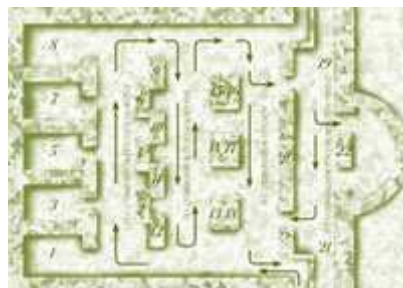
A Ház patinás pincéjében 22 történelmi borvidékünk 700 különböző minőségi bora és pezsgője várja a borkedvelőket a több száz méteres pincesoron. A belépő kis kóstoló poharat kap és maga kóstolgathat kötetlenül a 70-80 féle bor között.

A magyar borászatról egyedülállóan átfogó képet nyújtó borkiállítás nem csak a legteljesebb hazai választékot kínálja, hanem bemutatja Magyarország borvidégeit, a jellegzetességeket ismertető tablók segítségével, melyek magyar, angol, német, francia nyelven nyújtanak érdekes információkat. Egy bor-túra alkalmával a kiállítás megtekintése közben kóstolással is megismerkedhetnek a vendégek a legkülönbözőbb magyar borokkal. A kóstolás borai havonkénti periódusban változnak.

Az útbaigazításról, tájékoztatásról, szakképzett pincemestereink gondoskodnak, akik csoportok részére magyar vagy idegen nyelvű kalauzolókat is nyújtanak. A borkóstoló sétára részvételi jegy a bejáratnál található recepción váltható, mely tartalmazza a következőket:

- ➔ részvétel borkóstoló sétán, melynek maximális időtartama 2 óra
- ➔ kehely, sajtos apró borkorcsolya
- ➔ pincetérkép a tájékozódáshoz

A Magyar Borok Háza átköltözik és 2008 őszétől a pesti belvárosban üzemel tovább.

Budapesti Bortársaság - I. Batthyány utca 59.

A minőségi borok forgalmazásán, a kereskedelmi partnerek teljes körű kiszolgálásán túl a társaság elsőrendű célja a hazai bor- és gasztronómiai kultúra fejlesztése, illetve tehetséges magyar és külföldi termelők piacra juttatása és megbízható, szakszerű képviselete. Borboltjaik Budapesten 5 (Bortársaság Bazilika, Batthyány utca, Budagyöngye, Ráday, Rózsakert), vidéken szintén 5 városban (Győr, Szeged, Kecskemét, Debrecen, Alsóörs) várják a borkedvelőket. A Batthyány utcai üzletben esetenként borkóstolókkal, borbemutatókkal várják az érdeklődőket.

➤ Királyi Borház, I. Szent György tér

1400 négyzetméteren várja az érdeklődőket augusztus 1-jétől a Királyi Borház és Pincemúzeum, ahol a bor-, pezsgő- és pálinkakészítésen túl a magyar borrendek viseleteit, hagyományait is megismerhetik a látogatók. A hely kuriózuma, hogy már a XIV. században is működő borospince volt. Számtalan pincetermeiben, fogadó és borkóstoló csarnokaiban, kazamatáiban, folyosóin kialakított kiállítás, bemutató, a hozzá kapcsolódó állandó és időszaki rendezvényekkel elsősorban a magyar bor-, az ital-, és a gasztrókultúra, a kézműves hagyomány bemutatását szolgálja. Történelmi áttekintést nyújt Magyarország 6 borrhíójáról, és az azon belüli 22 borvidékéről. Lehetőség van kóstolásra, vásárlásra is, céges rendezvényekhez, előadásokhoz pedig 100 fős és 80 fős különtermeket kínálnak.

➤ **Vino Castillo Borház és Rendezvényterem – III. Szőlőkert köz 2.**

Magyarország első boráruháza különleges, és egyedi helyszínt biztosít a kis létszámú borvacsoráktól, a több száz fős exkluzív fogadásokig. Alkalmas vállalati rendezvények, fogadások, gálavacsorák, esküvők, koncertek, termékbemutatók, és egyéb összejövetelek rendezésére különleges, mediterrán hangulatú környezetben való lebonyolítására. Mindezek mellett a borkultúrához kapcsolódó különleges szolgáltatások mint a borkóstolók, borvacsorák különlegessé és feledhetetlenné teszik az események hangulatát. A Tinto Fino elhelyezkedésének köszönhetően biztosítja bármely esti rendezvény idő- és zajkorlátozás nélküli lebonyolítását. Könnyen megközelíthető, és kiváló parkolási adottságokkal rendelkezik.

➤ **Symbol Budapest 220 éves pinceéterme, III. Bécsi út 56.**

Egy óbudai épület eredeti formájában helyreállított több mint kétszáz éves pincehelyiségében került kialakításra a magyaros étterem, ahol magyar, sváb és tót ételeket szolgálnak fel. Céljuk, hogy a külföldieket megismertessék az igazi, hazai ízekkel, a hazai vendégeknek pedig megmutassák, mik azok a fogások és ízek, melyek a magyar konyhát az elmúlt néhány száz évben meghatározták. A Symbol Budapest bármely másik tematikus étteremrészében étkezőket vendégül látják egy pincebemutatóra és borkóstolásra is lehetőséget biztosítanak.

➤ **Prés Ház Borkereskedés és Múzeum, V. Váci utca 10.**

Szolgáltatásaik között megtalálható több mint 300 féle minőségi bor értékesítése, ingyenes kóstoló, házhozszállítás, díszdobozok (gravírozással is) elkészítése és árusítása, cégek ajándék borainak összeállítása, borral kapcsolatos régiségek, szakkönyvek kínálata.

➤ **Borkápolna – VII. Damjanich u. 52.**

Budapest szívében autentikus környezetben ismerkedhetnek meg az idelátogatók a borok világával. Egy több mint 500 m² alapterületű címeres téglával kirakott, 3 kóstoló-helyiségből álló igazi labirintus ad otthont rendezvényeinknek. A következő kóstoló-helyiségek várják a vendégeket:

1. Kétágú boltíves pincehelyiség 60 fő részére
2. Rákóczi terem: hosszú pinceterem boroshordókkal 40 fő részére
3. Mátyás terem: belső terem 25-30 fő részére

Minden héten borvacsorákat (előzetes bejelentés esetén idegen nyelven is), igény szerint céges rendezvényeket, vacsorákat, esküvőket szerveznek.

➤ **Monarchia Matt International – IX. Budapest, Kinizsi u. 30-36.**

Az mmi a hazai és külföldi borok értékesítésén túl borkóstolási lehetőséget is kínál az előre bejelentkezett csoportok részére. Minimum 8-10 fős csoportok részére vállalják zártkörű borkóstolók megrendezését a Monarchia Borszaküzletben. A kóstolóhoz pogácsát és ásványvizet, valamint igény szerint sajt- és hidegtálat is biztosítanak. Külföldi vendégek számára a magyar borok angol nyelven kerülnek ismertetésre. A szaküzlet kínálatából kérés szerint állítják össze a borsort.

➤ **Történelmi Borok Háza: "A magyar szőlő és bor Európában" - XIV. Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Vajdahunyad vára**

A patinás neobarokk épületben, a gótikus épületszárny alatti pincében kapott helyet a szőlészet és bortermelés múltját és jelenét bemutató kiállítás. Itt látható egy balatoni borvidékről áttelepített hagyományos prэшház belseje, egy kisparaszti pincebelső, egy 1825-ből származó szőlőprэш.

➤ **Maligán Boréterem**

Gazdag borválaszték teszi lehetővé a hazai borvidékek borainak megismerését és hozzájuk illő magyaros ételek elfogyasztását a 2004-ben nyílt étteremben. Jelenleg több, mint 400 borfajta állnak a vendégek rendelkezésére. Borkóstolók, bortanfolyamok alkalmas színhelye az étterem, melyet már több ilyen jellegű rendezvény lebonyolítása bizonyít. Alkalmanként vakkóstolásokat is szervezünk, ahol hetenként más borfajták kerülnek bírálatra. Egy-egy fajtaból 12-15 bor szerepel a kóstoláson. Különleges, ritka borok is megtalálhatóak az étteremben.

➤ **Royal Borház**

Az értékesítés és a hagyományos, borkedvelőknek nyújtott programokon túl házhoz szállított borkóstolót is kínál a borház a megrendelők egyéni igényei szerint.

➤ **Nemzeti Bormúzeum Labirintus Étterem, Szentendre¹**

1993-ban nyitotta meg kapuit a Múzeum, a kóstoló utca a "borshop", melynek közel 800 m²-es ódon hangulatú, télen-nyáron kellemes klímát biztosító pincerendszer ad otthont.

A Múzeum bemutatja a magyar szőlő és borkultúra fejlődését. A hazai szőlőtermelő tájegységek jellegzetességeit a több nyelven beszélő tárlatvezetők ismertetik.

A borkóstoló során pincemesterek tanácsadásával kóstolhatják meg a látogatók a Múzeum borait. A Bor-shopban a 22 magyar bortermelő tájegység, közel 150 pincészetének, mintegy 4000 palackja biztosítja a széles kínálatot. Borkóstoló programot akár külső helyszínen is megrendezik céges rendezvények, családi események alkalmával.

➤ **Festál Étterem És Hennessy Club - Érd, Dávid u. 4.**

A Festál bortrezor Érd a Festál Étterem És Hennessy Club területén szép, csendes környezetben található. Budapestről könnyen megközelíthető. Ideális helyet kínálva borok szakszerű tárolására, állandó 12 °C hőmérsékleten. A pince felett hangulatos kóstolóhelységgel, azok számára, akik helyben szeretnék kóstolni, kóstoltatni boraikat, vagy egy igazán hangulatos helyet keresnek. A kóstoló helység a baráti beszélgetéseken kívül alkalmas üzleti megbeszélések, születésnapok, kisebb rendezvények, borbemutatók lebonyolítására 45 főig. Borkorcsolya az étteremből rendelhető.

➤ **Etyek-Budai borvidék pincéi²**

Az 1600 hektárnyi területen elterülő borvidék klímája lehetővé teszi a korai szürettel a kiváló pezsgőalap-borok, valamint a késői szürettel a minőségi borok készítését. A budai területen már az Árpád-házi királyok idejében virágzott a szőlőtermesztés, amely az itt élők megélhetésének fő forrása volt. Az itt letelepülő szerbeknek köszönhetően az 1600-as évek után főleg vörösbort készítettek. A borvidék Európa-hírű bora a Buda-Sashegyi

¹ www.bor-kor.hu

² www.etyekiborut.hu

Kadarka, amelyet fekete kadarkából készítettek. A terület fejlődésében fontos szerepet játszott a kiváló szállítási lehetőséget jelentő Duna, amely mellett nagy kiterjedésű pincék épültek. Ezek többsége ma is működik. Etyek a 19. század közepén szerzett hírnevet magának a Vál-völgyi szőlészetek boraival. Jelenleg a legfontosabb fajták közé a chardonnay, az olaszrizling és a zöld veltelini tartozik. A borvidék termésének jelentős része ma is a pezsgőgyártás alapanyagául szolgál. Az Etyeki körzetből e mellett üdítő savtartalmú, illatos, reduktív bor is a piacra kerül.

Napjainkban az Etyeki Borút Egyesület fogja össze a 30 pincészet, éttermek, sajtfarm, panziók, bormúzeum, bor- és párlatház borturisztikai kínálatát és egységesen lép fel nevükben a turisztikai piacon. A legtöbb pincében borértékesítés (névre szóló borok készítése), borbemutatók külső helyszínen és a pincében/borházban, borkóstolás, valamint előzetes megbeszélés alapján hidegkonyha áll az érdeklődők rendelkezésére.

Különbféle bortúrákat is ajánlanak, melyeket végigjárva megismerkedhet a látogató a helyi nevezetességekkel, gasztronómiai kínálattal. Hagyományosan megrendezésre kerül minden év május végén az Etyek Pincefesztivál, július elején az Etyeki Búcsú, valamint minden év szeptember végén az Etyeki Kezes-lábos Gasztronómiai Fesztivál.

A felsoroltakon kívül a legtöbb vendéglátóhely ma már rendelkezik pincével, illetve széles borkínálattal a Budapest környéki településeken.

➔ Zsámbéki-medence pincéi

Az erdőben található érintetlen szépségében egy európai különlegesség: a *Pátyi Pincefalu*. Az 1800-as években épült többszáz patinás pincéjével és helyi boraival várja a borbarátokat. Nem messze innen a *tárnoki pincesorok* több mint 800 pincét rejtnek lépcsőzetes elrendezésben. A Kleman pince szervezésében tett túra során megismerhetik a tárnoki pincék különleges hangulatát, a közel 150 éves pincék építésének titkait. A pincelátogatással egybekötött helytörténeti bemutató után borkóstoló programon ismertetik a környék és akár egész Magyarország borait.

4. sz. melléklet: Vízi – városnéző – turizmus Budapesten és környékén³

➔ Budapesti kirándulóhajók

Elő- és utószezonban szombat-vasárnap, főszezonban minden nap szállítják az utasokat naponta délelőtt oda és délután vissza Esztergomba, Visegrádra, Szentendrére, Százhalombattára. Ezen kívül ún. „nótás sétahajó” közlekedik Horányba április és szeptember között minden vasárnap.

➔ Budapesti sétahajók

A budapesti Vigadó téri Hajóállomásról induló **sétahajójárat** előszezonban 6-szor, főszezonban 12-szer és utószezonban 8-szor indítja járatait. Az egyórás program a Margit-hídtól a Szabadság-hídig kalauzolja a vendégeket Buda és Pest part menti látványosságai és emlékei között, melyekről 10 nyelven nyújtanak részletes tájékoztatást. A hajón üdvözlő itallal fogadják a látogatókat, mely benne foglaltatik a hajóút részvételi díjában.

Az esti szórakozást keresőknek nyújt kitűnő lehetőséget a **zenés-táncos esti sétahajó** a Rákóczi vagy a Budapest hajók fedélzetén elő- és utószezonban péntektől vasárnapig,

³ forrás: www.vendegvaro.hu , www.mahartpassnave.hu

főszезonban pedig minden nap. A hajókon meleg magyaros konyha és élőzene várja a vendégeket.

Május 1 és október 25. között minden csütörtökön és szombaton indul útjára a **folklórműsorral egybekötött esti sétahajózás** a budapesti Vigadó téri Hajóállomásról, ahol cigányzene mellett elfogyasztott ízletes, háromfogásos vacsora közben néptáncosok, énekesek és zenekarunk műsorát élvezhetik a vendégek. Bemutatásra kerülnek a magyar néptánc klasszikus számai, mint csárdás, botos, juhásztánc stb. A vállalkozó kedvű vendégek bekapcsolódhatnak a táncba.

☞ **Kölyökhajó a Dunán**

Január 6-tól december 28-ig minden vasárnap **hajós gyermekprogram** várja a legkisebbeket, mely szintén a Vigadó téri Hajóállomásról indul. Fűthető/légkondicionálható hajón várja a 2 órás program a családokat és a 3-10 éves közönséget. A 10 órakor a Vigadó téri Hajóállomásról induló hajón minden hétfvégén előadásokkal, arcfestőkkel, bohócokkal és programokkal várja a közönséget. A gyermekek számára kiemelkedően fontos alkalmak során, így Gyermeknap vagy Mikulás idején a MAHART PassNave különleges és a megszokottól eltérően még szórakoztatóbb, még izgalmasabb és még érdekesebb előadással és apró ajándékkal kedveskedik utasai számára.

☞ **Szárnyashajók a Dunán**

Több szárnyashajó is közlekedik menetrendszerűen a Dunán május 3 - június 1-jéig, valamint szeptemberben szombat, vasárnap főszезonban pénteken is a Belgrád rakpartról. A szárnyashajó bérlésen kívül indít a Mahart PassNave több szárnyashajót előre meghirdetett időpontokban a következő programokkal:

- Szárnyashajóval a Bábolnai Nemzeti Ménesbirtokra – Komáromig szárnyashajóval, onnan transzfer Bábolnára, egész napos program, majd visszaindulás Budapestre
- Szárnyashajóval a Komáromi Monostori Erődbe – szárnyashajóval érkezés Komáromba, ott a Monostori Erőd megtekintése, egész napos program, majd visszaindulás szárnyashajóval Budapestre
- Szárnyashajóval a visegrádi Palotajátékokra
- Szárnyashajóval a Solt-Révbépusztai Lovascentrumba
- Szárnyashajóval Kalocsára
- Szárnyashajóval Kalocsára - Hajósra
- Szárnyashajóval Mohácsra

A járat zárt csoportok részére, egyedi ár kalkulációval hétköznapokon is bérelhető.

☞ **Egyéb, a Mahart PassNave által szervezett programok, események**

- Nemzetek ízei a Dunán a Rákóczi nagy rendezvényhajó fedélzetén – meghatározott időpontokban 2,5 órás sétahajózás keretében este 8-tól
- Borhajó a Dunán – közlekedik: június elejétől október végéig minden csütörtökön
- Rock & Roll Hajó a Dunán 4 hétfvégén

5. sz. melléklet: A budapesti és környéki kastélyok hasznosításának összefoglalása

Megnevezés	Turisztikai, kulturális hasznosítás	Módja
Budavári Királyi Palota (I. kerület)	Hasznosított	Nemzeti Galéria, Budapesti Történeti Múzeum, Országos Széchényi Könyvtár
Zichy-kastély (III. kerület)	Hasznosított	Óbudai Múzeum kiállítása
Schmidt (Kiscelli)-kastély és kert (III. kerület)	Hasznosított	Fővárosi Képtár
Károlyi-palota és Károlyi-kert (V. kerület)	Hasznosított	Petőfi Irodalmi Múzeum, Palotakerti Esték, Szabadtéri Színház
Eszterházy-palota (VIII. kerület)	Hasznosított	Rendezvények
Károlyi-palota (VIII. kerület)	Hasznosított	Rendezvények
Száraz-Rudnyánszky-kastély (XXII. kerület)	Hasznosított	Kastélymúzeum, kiállítás
Sacelláry-kastély (XXII. kerület)	Hasznosított	Rendezvények
Sándor-palota (I. kerület)	Részben hasznosított	Köztársasági Elnöki Hivatal, Kamara kiállítás
Erdődy-palota (I. kerület)	Részben hasznosított	Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézete, Dohnányi Archívum, Zenetörténeti Múzeum Bartók archívuma, koncertek
Nyéki vadászkastély (II. kerület)	Részben hasznosított	Romjai láthatók
Festetics-villa és pálmaház (VIII. kerület)	Részben hasznosított	Kert igazgatósága, idegenvezetés előre bejelentkezéssel
Hadik palota (VIII. kerület)	Részben hasznosított	Tudományos Ismeretterjesztő Társaság Kossuth Klub, Budapest Jazz Club, koncertek
Festetics-palota (VIII. kerület)	Részben hasznosított	Rendezvények, egyetemi oktatás
De la Motte-palota (I. kerület)	Nem hasznosított	Műemlékek Állami Gondnokságának székhelye
Klebelsberg-kastély (II. kerület)	Nem hasznosított	Klebelsberg Kulturális és Művészeti Központ
Aquincumi helytartó palotájának romjai (III. kerület)	Nem hasznosított	Feltárásának és bemutatásának sorsa egyelőre bizonytalan

Károlyi-palota (VIII. kerület)	Nem hasznosított	HIK-Kempelen Farkas Hallgatói Információs Központ
Gizella-kastély (XVI. kerület)	Nem hasznosított	Nem látogatható, magántulajdon
Podmaniczky-Vigyázó-kastély (XVII. kerület)	Nem hasznosított	Felújítás alatt áll
Czuba-Durozier-kastély (XXII. kerület)	Nem hasznosított	Önkormányzati bérlakások
Törley-kastély (XXII. kerület)	Nem hasznosított	Országos „Frédéric Joliot-Curie” Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet

Kastélyok, paloták Budapest környékén:

Megnevezés	Turisztikai, kulturális hasznosítás	Módja
Ibrányi-kastély (Galgagyörk)	Hasznosított	Kastélyszálló
Grassalkovich-kastély (Gödöllő)	Hasznosított	Kastélymúzeum, kiállítás, rendezvények, pálmaház
Királyi palota (Visegrád)	Hasznosított	Múltidéző játékok színhelye
Savoyai-kastély (Ráckeve)	Hasznosított	Kastélyszálló
Vigyázó-kastély kertje (Vácrátót)	Hasznosított	Arborétum
Podmaniczky-kastély (Verseg)	Hasznosított	Kastélyszálloda
Teleki-kastély (Gyömrő)	Részben hasznosított	Diákotthon, bejelentkezéssel látogatható
Malonyai-kastély (Halásztelek)	Részben hasznosított	Rendezvények
Teleki-kastély (Pomáz)	Részben hasznosított	Zenekastély, hangversenyterem
Teleki-Tisza-kastély (Nagykovácsi)	Részben hasznosított	Művészeti és kézműves táborok, rendezvények
Pálóczy-Horváth-kastély (Örkény)	Részben hasznosított	Kastélypark
Grassalkovich-kastély (Sülysáp)	Részben hasznosított	Bejelentkezéssel látogatható
Andrássy-kastély (Tóalmás)	Részben hasznosított	Engedéllyel látogatható
Prónay-kastély (Acsa)	Hasznosításra szánt	Pályázat
Patay-kastély (Gomba)	Hasznosításra szánt	Autószozi, wellnesshotelként

Ráday-kastély (Pécel)	Hasznosításra szánt	Kastélymúzeumként
Pállfy-kastély (Visegrád)	Hasznosításra szánt	Kastélyszállodaként
Régi Vigyázó-kastély (Abony)	Nem hasznosított	Romos állapot
Prónay-Patay-kastély (Acsa)	Nem hasznosított	Magántulajdon
Szelezcky-Szapáry-kastély (Albertirsa)	Nem hasznosított	Pusztulófélben van
Podmaniczky-kastély (Aszód)	Nem hasznosított	Kollégium, levéltár
Podmaniczky-Széchenyi- kastély (Aszód)	Nem hasznosított	Kollégium
Huszár-kastély (Bernecebaráti)	Nem hasznosított	Rossz állapot, rendezetlen környezet
Sándor-Metternich-kastély (Biatorbágy)	Nem hasznosított	Általános Iskola
Szily-Fáy-kastély (Biatorbágy)	Nem hasznosított	Mezőgazdasági Tanintézet
Vadászkastély (Érd)	Nem hasznosított	Pusztul
Máriássy-kastély (Gomba)	Nem hasznosított	Iroda
Istállókastély (Gödöllő)	Nem hasznosított	Tanüzem
Károlyi-kastély (Fót)	Nem hasznosított	Fóti Gyermekváros
Wodianer-kastély (Maglód)	Nem hasznosított	
Várady-kastély (Páty)	Nem hasznosított	Magántulajdon
Beleznay-Nyáry-kastély (Pilis)	Nem hasznosított	Általános Iskola és Diákotthon
Muslay-kastély (Rád)	Nem hasznosított	Lakások, irodák
Sötér-kastély (Sülysáp)	Nem hasznosított	Üres, felújításra vár
Prónay-Dessewffy-kúria (Szentmártonkáta)	Nem hasznosított	Irodák, lakások
Luczenbacher-kastély (Szob)	Nem hasznosított	Iskolai kollégium
Majláth-kastély (Törökbálint)	Nem hasznosított	Tudószanatórium
Schossberger-kastély (Tura)	Nem hasznosított	Magántulajdon
Rudnay-kastély (Váchartyán)	Nem hasznosított	Üres

Gosztonyi-kastély (Váchartyán)	Nem hasznosított	Napközi Otthonos Óvoda és Konyha
Huszár-kastély (Vámosmikola)	Nem hasznosított	Iskola
Migazzi-kastély (Verőce)	Nem hasznosított	Szeretet-otthon
Zichy Várkastély (Zsámbék)	Nem hasznosított	Apor Vilmos Katolikus Tanítóképző Főiskola

6. sz. melléklet: Turisztikailag, kulturálisan hasznosított kastélyok, paloták Budapesten

➤ I. kerület – Budavári Királyi Palota⁴

A barokk palota a XVIII. században épült, 1896-1903 között Ybl Miklós és Hauszmann Alajos tervei szerint bővítették. Mai szintje alatt feltárták a középkori és reneszánsz palota maradványait a XIII-XV. századból.

Ferenc József és a Habsburg főhercegek rezidenciáját a kor legkiválóbb magyar mesterei alakították ki. A II. világháború során azonban a palota teljesen kiegett; megsemmisültek a reprezentatív termek - a királyi lakosztályok, a bálterem, a trónterem - a pazar berendezés. A helyreállítás egyszerűsített formában történt meg.

Ma a Palotanegyed a főváros egyik legjelentősebb kulturális központja. Itt kapott helyet a magyarországi képzőművészet átfogó gyűjteménye, a *Nemzeti Galéria*; a *Budapesti Történelmi Múzeum* a régi királyi palota feltárt maradványainak építészeti emlékei között Anjou-kori szobortöredékeket is őriz. Itt szállásolták el az *Országos Széchényi Könyvtár*at is. A Palota belső udvara, erkélye és a sétány nagyszabású rendezvényeknek, eseményeknek ad otthont (pl. Nemzetközi Bor- és Pezsgőfesztivál)

➤ III. kerület – Zichy-kastély⁵

A barokk Zichy-kastély főépületét Jager János Henrik és Bebó Károly építette 1746-1752 között. A melléképületek is XVIII. századiak. Alattuk és az udvarban a prépostsági templom XIV. századi maradványai találhatóak.

A kastélyban ma az Óbudai Múzeum kiállítása látható. Állandó tárlatként tekinthető meg

- ➔ Birkl László (1928-1999) óbudai magángyűjtő, numizmatikus hagyatéka
- ➔ Braunhaxler-örökség, békásmegyeri szoba-konyha enteriőr (1900 körül)
- ➔ Földes Andor (1913-1992) zongoraművész emlékszobája
- ➔ Játéktörténelmi Gyűjtemény (1850-1970)
- ➔ Kőszegi hagyatéka, szecessziós enteriőr (1900 körül)
- ➔ Lapidárium, római, valamint középkori kőfaragványok és újkori régészeti leletek
- ➔ Tóbiás Simon kádármester műhelyének hagyatéka

➤ III. kerület – Schmidt (Kiscelli)-kastély és kert⁶

A Schmidt, más néven Kiscelli-kastély Óbuda területén, a Margit kórház mögött található. Eredetileg kolostor volt. Később katonai kórház, majd kastély lett. Kertje, környéke mára kedvelt sétáló hellyé vált. Budapesti Történelmi Múzeum részeként a *Fővárosi Képtár* működik a kastély falai között.

⁴ http://www.vendegvaro.hu/Kiralyi_palota_Budapest

⁵ http://hu.wikipedia.org/wiki/Nagyt%C3%A9t%C3%A9ny_Kast%C3%A9lym%C3%BAzeum, www.nagytetenyi.hu

⁶ <http://www.btmfk.iif.hu/>

➤ V. kerület – Károlyi-palota és Károlyi-kert⁷

A belváros szívében a Ferenciek tere és a Kálvin tér között félúton található a Károlyi-palota és a hozzá tartozó Károlyi Kert. A Palota épülete a **Petőfi Irodalmi Múzeum** otthona.

Az évközi bemutatókon (felolvasóestek, kiállítások, konferenciák) túl, az elmúlt négy évben **Palotakerti Esték** címmel nyári programsorozat került megrendezésre a Múzeum szabadtéri belső kertjében.

A Múzeum **kertjében** a 450 férőhelyes **szabadtéri színház** június 20-tól kezdődően 5 héten keresztül kínál zenei és színházi produkciókat azoknak, akik színvonalas, tartalmas estét szeretnének eltölteni a klasszicista palotaudvarban. A színpadi programokat a korábbi évek sikerprodukcióit figyelembe véve, egyrészt a hely szelleméhez kapcsolódóan magyar írók műveinek színpadi adaptációiból, másrészt olyan zenés produkciókból állítják össze, melyekben az "emberi hangnak" főszerepe van.

➤ VIII. kerület – Esterházy-palota, Pollack Mihály tér 4.

Az eklektikus stílusú épület Ybl Miklós kézjegyét viseli, a reneszánsz és a barokk formajegyeit hordozza. Az egykori Esterházy palota épülete, amely köztársasági elnöki palotaként is funkcionált, kiválóan alkalmas konferenciák, kiállítások, előadások szervezésére.

144 négyzetméter alapterületű **Márványterme** rendkívül elegáns környezetet nyújt nagyobb létszámú **rendezvények**hez is. Ezek jellegétől függően használhatók ki a kapcsolódó helyiségek, az elegáns nagy előcsarnok, a társalgó, a büfé, a hangulatos klubhelyiség. Ugyancsak itt található a Magyar Rádió 23-as stúdiója, amely a márványtermi koncertek, rendezvények rögzítését, illetve számos esetben élő műsorok közvetítését segít megoldani.

➤ VIII. kerület - Károlyi-palota, Pollack Mihály tér 10. (Múzeum u. 4.)

Volt Károlyi-palota, emeletes, szabadon álló, neoreneszánsz épület, Ybl Miklós, 1863-1865.

A palota és a mögötte lévő (valaha sokkal nagyobb) kert 1768-tól a Károlyi grófok tulajdona, jelenleg klasszicista formáját az 1830-as években nyerte el. A 2000-ben befejeződött teljes átépítés eredeti szépségében állított vissza öt, fényűző klasszicista termet. A legimpozánsabb az ötablakos Díszterem, ahol a márványkandalló felett három hatalmas tükör csillog. Jelenleg **rendezvények**nek ad helyet.

➤ XXII. kerület – Száraz-Rudnyánszky-kastély

A volt Rudnyánszky-kastély az egyik legismertebb magyar barokk műemlék, amelyet Rudnyánszky József építtetett az itt állott római alapok és a korábbi kastély felhasználásával, 1743 és 1751 között. A magyar barokk építészet kiváló alkotásai közé tartozó nagytétényi Száraz-Rudnyánszky-kastély a Grassalkovich-típusú kastélyok stílusjegyeit mutatja. A szobák falát díszítő seccók az emeleten ma is láthatók. 1904-ben a kastély kiégett, eredeti berendezése megsemmisült, és súlyos károkat szenvedett az épület a II. világháború folyamán is.

1990-re az épület állaga annyira leromlott, hogy bezárták a benne működő **katélmúzeumot**. Az 1997-ben megkezdett felújítás során külsőben és belsőben megszépült a kastély, és 2000-től újra látogatható a múzeum.

Az **iparművészeti kiállítás a hazai és a külföldi bútorművesség emlékeit** mutatja be korhű berendezési tárgyakkal, szőnyegekkel, kályhákkal, kerámiákkal.

⁷ http://www.port.hu/pls/fe/festival.festival_page?i_festival_id=1392

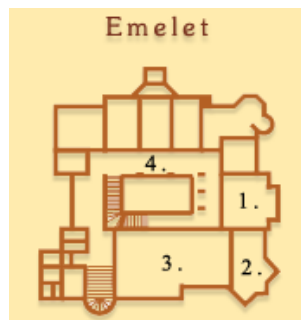
➤ **XXII. kerület – Sacelláry-kastély⁸**

A Sacelláry-kastély a Törley-kastély mellett, Budapest XXII. kerületében található szecessziós kastély. A 19. század végén építtette Sacelláry György, leánya, Irén részére, aki később Törley József felesége lett. Róth Miksa készítette az aula ólomüveg-ablakait, máig épen megmaradtak a belső faburkolatok és gipszstukkók. Az épületet húszezer négyzetméteres őspark veszi körül vadgesztenyékkel.

Az 1920-as évektől az 1980-as évekig szanatóriumként működött, rövid ideig iskolaként szolgált, itt kapott helyet a Közép-európai Egyetem, a CEU egyik tanszéke. A kastély 2002 óta magántulajdonban van. Az **épület és a kert alkalmanként rendezvények helyszínéként működik**. A kastély és parkja kiválóan alkalmas fogadások, tanfolyamok, konferenciák, kiállítások, koncertek, vállalati rendezvények, sajtótájékoztatók, termékbemutatók, kerti mulatságok és esküvők bonyolítására. A termék bérleti számára egyéni igények szerint teljeskörű kiegészítő szolgáltatásokat is biztosítunk, mint például: technikai berendezések és catering helyszíni telepítése, tolmácsok szerződtetése, kulturális és turisztikai programok szervezése, busz transzfer, szállás. A bérlőknek lehetőségük van saját catering, illetve technika igénybevételére.

1. Főbejárat
2. Előtér
3. Törley terem
4. Sacelláry terem
5. Gesztenyés szoba
6. Dohányzó
7. Palmer terem
8. Aula

1. Kistárgyaló
2. Terasz
3. Konferencia terem
4. Karzat

	Terem	Méret	Kapacitás
Földszint	Aula + galéria	70m ²	100 fő
	Palmer terem	54m ²	30 fő
	Sacelláry terem	34m ²	40 fő
	Törley terem	44m ²	40 fő
Emelet	Konferencia terem	90m ²	100 fő, színházi ült.
	Terasz	20m ²	20 fő

A fent említetteken kívül több 15-30 m²-es kisterem áll rendelkezésre. Bálok és fogadások alkalmával a kastély befogadó képessége 250-300 fő. Lehetőség nyílik továbbá a teljes kastély és parkjának bérletére, vagy a park kizárólagos használatára. Kerti rendezvények alkalmával 300-400 főt lehet vendégül látni. A vendégek rendelkezésére áll 20 gépkocsi parkoló.

⁸ <http://www.sacellarykastely.hu/bemutakozunk.htm>, <http://www.kastelyok-utazas.hu/Lap.php?cId=1291&kId=1291>

7. sz. melléklet: Turisztikailag részben hasznosított kastélyok, paloták Budapesten:

➤ I. kerület – Sándor-palota – a Köztársasági Elnöki Hivatal⁹

A Sándor-palota a budavári Szent György téren található. A téren az 1760-as évektől a királyi palotát kiszolgáló fegyverraktár, laktanya, továbbá néhány polgári épület és egyházi intézmények kaptak helyet. A telek, amelyen a Sándor-palota áll, 1803-ban került Sándor Vince gróf tulajdonába.

A palota déli orommezőjében a befejezés évszáma ma is olvasható: MDCCCVI. Nem tisztázott teljesen, hogy Pollack Mihály, avagy a bécsi Johann Aman tekinthető-e a Sándor-palota szellemi atyjának, szakemberek szerint azonban a palota rendkívül gondos belső kialakításában a letisztult Pollack-stílus érhető nyomon.

A Sándor-palota története szorosan összefonódott a magyar történelemmel. Az 1850-es években Albrecht főherceg, Magyarország katonai és polgári kormányzója használta az épületet. A kiegyezést követően egészen a második világháború végéig a miniszterelnök székhelyéül és rezidenciájául szolgált. Budapest ostromában a palota súlyos károkat szenvedett, egyes részei csaknem teljesen megsemmisültek. A részlegesen helyreállított épület egészen a 2000-es évek elejéig használaton kívül volt. A 90-es években megkezdődött régészeti feltárásokat követően a teljes helyreállítás 2002-ben fejeződött be. 2003 februárja óta a Sándor-palota a Köztársasági Elnöki Hivatalnak ad otthont.

A Sándor-palota a *nagyközönség számára évente egyszer*, a Kulturális Örökség Napjai keretében, *szeptember harmadik hétfőjén látogatható*. 2007-ben több, mint négyezer érdeklődő tekintette meg az épületet, akik a bejáratnál kapott prospektus alapján saját elképzelésük szerint járhatták végig a palota történelmi teremt.

A tavalyi évhez hasonlóan, *augusztus és szeptember minden hétfőjén* (szombaton és vasárnap) 10:00 és 18:00 óra között a nagyközönség számára is megtekinthető a Sándor-palota földszintjén megrendezett, a *palota történetét bemutató kamara kiállítás*. A látogatás ingyenes.

➤ I. kerület – Erdődy-palota¹⁰

Az egykori Erdődy-palota barokk épületében ma a *Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézete*, a *Dohnányi archívum*, és a *Zenetörténelmi Múzeum Bartók archívuma* foglal helyet. Rendszeresen rendeznek *koncerteket*, valamint az *udvar* bárki számára meglátogatható.

➤ II. kerület – Nyéki vadászkastély¹¹

A királyi vadászkastélyt és a hozzá tartozó gazdasági épületeket feltehetőleg a XIV. században Zsigmond uralkodása alatt építették, de ezeket az 1480-as években lebontották. Ezzel egyidőben Mátyás király egy vadászkastély és egy nyaraló építését kezdte meg.

A két, egymásra merőleges épület – az előkerült kövek tanúsága szerint – tiszta reneszánsz stílusban készült. Az épületek Mátyás halála után a Jagellók korában is megőrizték jelentőségüket.

A kúria a későbbi évtizedekben is kedvelt pihenőhelye maradt a királyi udvarnak. A török idők alatt elpusztult a nyéki település, a királyi épületek romba dőltek, és még a helyük is feledésbe merült.

A *romok* ma Garády Sándor régésznek köszönhetően *láthatók* újra.

⁹ Forrás: www.keh.hu

¹⁰ <http://muemlekem.hu/muemlek?id=157>

¹¹ http://www.masodikkerulet.hu/kerulet/nevezetesseg/latnivalo/index.php?catalog3_id=330,
http://www.museum.hu/museum/index_hu.php?ID=1184

➤ **VIII. kerület – Festetics-villa és pálmaház a Fűvészkertben**¹²

Az egykori Festetics-villa és a pálmaház a Fűvészkertben Pollack Mihály tervei szerint épült. Az emeletes villa kora klasszicista stílusú, 1802-1803 között készült. A romantikus stílusú pálmaházat 1864-65-ben állították föl. A villában ma a *kert igazgatósága* található. *Idegenvezetést* csak hétköznap tudnak biztosítani, és *előzetes bejelentkezés* szükséges hozzá.

➤ **VIII. kerület – Hadik palota**¹³

A *ma Tudományos Ismeretterjesztő Társaság Kossuth Klubjának és a Budapest Jazz Clubnak* helyet adó egykori Hadik-palota 1875-ben épült, mai formáját az 1912. évi átalakítás során nyerte. A reprezentatív, iparművészeti igényességű kandallókkal, stukkókkal, tükrökkel díszített belső terek és a térszerkezetek, valamint a díszlépcsőház megőrizték eredeti kialakításukat. Az épület 2007-ben a TIT Kossuth Klub Egyesület valamint a Budapest Jazz Clubot üzemeltető Nyílt Kultúra Zrt. beruházásai nyomán *jelentős felújítás*on esett át. Ennek során megújult a 210 fő befogadóképességű *koncertterem*, mely a parketta, falburkolat helyreállítása mellett új bútorokkal, függönnyel, színpadi emelvénnel is gazdagodott.

➤ **VIII. kerület – Festetics-palota**¹⁴

A Nemzeti Múzeum mögött húzódó téren álló épület az ország történetében a 18. század óta fontos szerepet játszó Festetics-család városi palotája volt, mely az átalakítások ellenére is megőrizte eredeti képét. Teljes körű felújítás után 2003 őszén nyitotta meg újból kapuit az Ybl Miklós által tervezett Festetics Palota. Az épület jelenleg kettős funkcióval rendelkezik, egyrészt tökéletesen restaurált történeti terei és udvara egyedülálló szépségű *rendezvényhelyszíneként működnek*, másrészt az újonnan kialakított modern oktatási termekben *egyetemi oktatás* folyik.

¹² <http://www.vendegvaro.hu/gen?genid=1851>

¹³ <http://www.bjc.hu/rolunk.html>

¹⁴ <http://www.festeticspalota.hu>

8. sz. melléklet: Turisztikailag nem hasznosított, ill. magántulajdonban lévő kastélyok Budapesten

➤ I. kerület – De la Motte-palota

Az épület jelenleg a *Műemlékek Állami Gondnokságának székhelye*, mely egykor a de la Motte család tulajdona volt. De la Motte (Jolly des Alnois) Ferenc Károly császári mérnökkari alezredes és hitvese, Neuer és Hochenberg Krisztina 1760-ban vásárolták meg a budai Várnegyedben álló épületet, amely két, középkori, Buda 1686-os ostroma során romhalmazzá vált lakóház helyén állt. Az új palotaépület a család rangbéli emelkedését is jelezte: érdemei elismeréséért ugyanis Lotharingiai I. Ferenc német-római császár, Mária Terézia császárnő férje, éppen 1760-ban emelte birodalmi grófi rangra de la Motte Ferenc Károlyt és családját.¹⁵

➤ II. kerület – Klebelsberg-kastély¹⁶

Kertben szabadon álló, többszörösen bővített, földszintes épület emeletes középrizalittal, a kerti homlokzaton a középrizalit szélességében húzódó négyoszlopos portikusszal és baluszteres terrasszal. Eredeti berendezés részben fennmaradt. A kertben korabeli pergola, virágtartó és puttóval díszített kút. Ma a *Klebelsberg Kulturális és Művészeti Központ*nak ad otthont.

➤ III. kerület - Az aquincumi helytartó palotájának romjai¹⁷

106-tól, a tartomány kettéosztásától kezdve Aquincum az újonnan létesített Pannonia Inferior fővárosa, a helytartó, a legatus Augusti székhelye volt. Megépült a mai Hajógyári szigeten a helytartói palota, mely a canabae északkeleti csücskében, a barbaricummal közvetlenül szemben, már elhelyezésével is Róma hatalmát és monumentalitását hivatott demonstrálni. A helytartó falfestményekkel és mozaikpadlókkal díszített palotáját a mai Hajógyári-szigeten tárták fel, majd a visszatemetett romok fölött egészen a 90-es évek kezdetéig a hajógyár működött. A fallal övezett palota magába foglalta a császári legatus (helytartó) lakhelyét, a reprezentációs termeket, a gazdasági helyiségeket és a raktárakat. A palota a canabae keleti szélén, a Kis-Duna túlsó partján emelkedik, s valószínűleg híd kötötte össze a szárazfölddel, a mai Óbudával. A feltárások során három fő építési periódust figyeltek meg. A legkorábbi épületek a 2. század elejéről származnak, amikor a későbbi császár, Hadrianus volt Alsó-Pannonia első helytartója. A legnagyobb építkezések a 2. század végén és a 3. században folytak. A 3. század utolsó harmadában, a Duna vízállásának megemelkedése miatt, a palotát kénytelenek voltak elhagyni.

A helytartói palota *feltárásának és bemutatásának sorsa* a tulajdonviszonyok változása miatt *egyelőre bizonytalan*.

¹⁵ http://www.museum.hu/museum/index_hu.php?ID=1183

¹⁶ <http://muemlekem.hu/muemlek?id=318>

¹⁷ <http://www.aquincum.hu/kismuzeumok/kismuzeumok.htm>

➤ **VIII. kerület – Károlyi-palota¹⁸**

A 19. században épült, 2002-ben teljesen *megújult* palota jelenleg a **HIK-Kempelen Farkas Hallgatói Információs Központ** épülete, ahol jelenleg könyvtár és tankönyvtár, felsőoktatási információs pont üzemel, de rendezvényeket, eseményeket és tanfolyamokat is tartanak az épületben.

➤ **XVI. kerület – Gizella-kastély¹⁹**

A kastély sokáig a Grassalkovichok birtoka volt. Gizella-kastély, mert állítólag itt állt a középkorban egy királyi vadászház, és Gizella királyné is szívesen járt ide. Bár ez sokak szerint csak népi hagyomány, mely abból ered, hogy Zsivora György a tornác fölötti timpanont Z.G. monogramjával látta el, és az emberek ebből szerettek volna Gizellára következtetni. A kastély sokáig siralmas állapotban volt, de szerencsére a közelmúltban egy család megvásárolta és az épület rangjához méltóan helyreállította. A nagyközönség számára *nem látogatható*.

➤ **XVII. kerület – Podmaniczky-Vigyázó-kastély²⁰**

A kastélyt a Podmaniczky-család építtette, több periódusban, a XVIII-XIX. század folyamán. Neobarokk udvari homlokzatát és manzárdtetejét 1906-1911 között kapta. 1996-ban leégett.

Jelenleg *felújítás alatt* áll, az előzetes tervek szerint *ötcsillagos apartmannak, kávéháznak, valamint konferencia- és önkormányzati hasznosítású házasságkötő teremnek* fog otthont adni. Mivel magántulajdonban van, a felújítás befejezéséig nem látogatható.

➤ **XXII. kerület – Czuba-Durozier-kastély²¹**

Budafokon, a XIX. század második felében megindult fellendülés időszakában az első kastélyt a Franciaországból idetelepült Czuba-Durozier gyáros építtette 1887. és 1895. között a francia reneszánsz kastélyok stílusában.

Az épület pincéjében rendezték be konyakgyárukat. A kastély előtti udvarba oroszlánokkal és címerrel díszített kapun keresztül lehetett bejutni. A település, illetve a Duna felé nézett a saroktornyos, reprezentatív főhomlokzat. Sajnos az épület eredeti díszei mára elpusztultak, és *jelenleg önkormányzati bérlakások* találhatóak benne.

➤ **XXII. kerület – Törley-kastély²²**

A Törley-kastély Budapest XXII. kerületében fekszik, Törley József, a híres magyar pezsgőgyáros építtette 1890 és 1904 között. Az első tervet Ray Rezső készítette az 1890-es években, aki ekkoriban Törley házi építészeként dolgozott. Az épületet az apa halála után azonban a friss építész diplomával rendelkező fiú, ifj. Ray Rezső fejezte be. Az épület mellett található Törley feleségének, Sacelláry Irénnek a kastélya.

Két nagyobb ütemben épült, 1904-re készült el teljesen. Belső berendezése kicsit később készült el, ezért egykori pompájában Törley József már nem is láthatta, mert 1907-ben elhunyt.

¹⁸ <http://www.hik.hu/>

¹⁹ <http://magyar-irodalom.elte.hu/html/bzsuzsa/Cinkota.html> , <http://www.koh.hu/bibliografia/pdf/bibliografia-199-350.pdf>

²⁰ http://archivum.epiteszforum.hu/holmi_detailed.php?mhmid=1364, <http://muemlekem.hu/muemlek?id=1250>

²¹ www.vendegvaro.hu/Czuba_Durozier_kastely

²² <http://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%B6rley-kast%C3%A9ly>

Az épület sorsát a második világháború után következő államosítások pecsételték meg, az orosz katonai parancsnokság kapta meg. Ebben az időben helyreállíthatatlan károkat szenvedett, elpusztult az egykori berendezés és a díszkert. Ideiglenesen itt állomásozott a magyar katonai egység is, a honvédség kivonulását követően a kastély másfél évtizedig magányosan pusztult.

1956 nyarán ide helyezték az 1954-ben alakult Országos Onkológiai Intézet sugárbiológiával foglalkozó osztályát, így a további pusztulástól az épület megmenekült. A költöztetés 1957 elején valósult meg végleg, január 1-jén a Minisztertanács döntése alapján létrehozták a Központi Sugárbiológiai Intézetet, mely a ma is az épületben működő intézet jogelődje. A *tánc- és zenetermet helyreállították, mely napjainkban könyvtárként, illetve konferenciák helyszínéül szolgál.* Bár jelentős átépítések zajlottak, az épület így is mutatja egykori pompáját. Jelenleg az *Országos „Frédéric Joliot-Curie” Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézetének épülete,* területére csak engedéllyel lehet belépni.

9. sz. melléklet: Turisztikailag, kulturálisan hasznosított kastélyok Budapest környékén, Pest megyében

➤ Galgagyörk: Ibrányi-kastély²³

Budapesttől 40km-re Galgagyörkön, a falu szélén fekszik az Ibrányi-kastély 2 hektáros ősparkkal és melléképületekkel. Az U-alakú épület valószínű a 19. század második felén épült eklektikus stílusban. Tulajdonosa báró Ibrányi Mihály (a híres Ibrányi család egyik leszármazottja) Magyar Királyi Honvédség huszárszázadosa volt. Báró Ibrányi és felesége Brüll Olga itt nyugszik a parkban lévő kriptában. Jelenleg *kastélyszállóként* hasznosítják az épületet: a felújított kastély magas komfortfokozattal rendelkezik: 70m² kandallós nappali, nagy étkező, könyvtárszoba, 3 háló, 2 fürdő, szauna, kültéri fűthető fürdődézsza (jakuzzi). Előszobában, nappaliban eredeti díszes fa-és falburkolat, antik cserépkályha, kézzel festett eredeti csempék, antik bútorokkal berendezve. A ház alatt 65m² boltíves pince. Parkra néző oszlopos terasz 30m² fedett belső előtér 60m². Kis faház gyerekeknek, vagy kerti laknak. Udvarház, amely konyha és cselédlak volt, most kisebb rendezvényeket, bulikat lehet benne rendezni, 45 m² szabad tűzhelyű kandallós éttermi részzel, konyhával, tetőtérben alvórészszel kb. 20 főre.

➤ Gödöllő: Grassalkovich-kastély²⁴

A magyarországi kastélyépítészet egyik legjelentősebb, méreteiben is impozáns műemlékegyüttesének építetője Grassalkovich Antal gróf. Mayerhoffer András salzburgi származású építőmester 1735 után kapott a főúrtól megbízást a kastély építésére. A kettős U alakú, hatalmas parkkal rendelkező kastély még a század során több bővítésen és átalakításon ment keresztül, mai formáját végül a XIX. század elején, a Grassalkovichok harmadik generációja idejében nyerte el. Az ekkorra nyolcszárnyúvá terebélyesedett együttesben az urasági lakosztályok és reprezentatív terek mellett templom, színház, lovarda, fürdő és virágház, valamint narancsház kapott helyet. A világháborúkban lepusztult épület egy része és a kastélypark ma – hosszas, 25 évig tartó felújítási munkálatok után – eredeti pompájában díszleg. Jelenleg *kastélymúzeumként* működik, melynek *állandó kiállítása* a Grassalkovichok korát mutatja be. Megtekinthető a Díszlépcsőház, az Előtér, a Kisebédő, a Tálaló, az Oratórium, a Kastélytemplom, I.

²³ http://www.ibranyi-kastely.com/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=34

²⁴ <http://www.kiralyikastely.hu/index.php?mid=42>

Ferenc József gardróbja, a Főhadsegédi szoba, a Koronázási kisterem korhű, Ferenc József dolgozószobája és szalonja, a Díszterem, Erzsébet királyné szalonja és öltözőszobája és a tiszteletére berendezett emlékkiállítás, két barokk festésű szoba, valamint a Mária Terézia-szoba korhű berendezéssel. A szintén helyreállított, 100 fő befogadására alkalmas **Barokk Kastélyszínház** ún. idényszínház volt, amely csak a hercegi udvar gödöllői tartózkodása idején adott előadásokat, ma külön jegy megvételével, tárlatvezető kíséretében látogatható 25 fős csoportokban.

A termeken kívül egyéb szolgáltatások is igénybe vehetők, úgy mint **ajándékbolt, kávézó, Tourinform iroda, fotóműterem** és kívánságra **különtermek** állnak a vendégek rendelkezésére. A rendezvénytermek és Erzsébet királyné titkos földszinti szalonjai színvonalas **gálavacsoráknak**, vállalati tréningeknek, fogadásoknak, valamint esküvői ceremóniáknak adnak helyszínt. Évek óta számos előre bejelentett turistacsoport veszi igénybe a „**Királyi környezetben**” kínált **ebéd- és vacsoraajánlatokat**.

A **zenei kínálatból** kiemelkedik a hagyományosan június utolsó és július első hetében megrendezésre kerülő Kamarazenei Fesztivál, az október első felében megrendezett Gödöllői Nemzetközi Hárfafesztivál, és október második felében a Liszt Fesztivál. A Gödöllői Királyi Kastély rekonstrukciója részeként 1997-ben nyílt meg a magántőke bevonásával helyreállított **Pálmaház**, amely eredeti funkciójának megfelelően kertészetként üzemel.

A kastély **honlapja** széleskörű információt szolgáltat a kastély látványosságairól, a kastély környéki szálláshelyekről, a Sisi emlékhelyeket felfűző **Sisi-útról**, a bérelhető berendezésekről, a kastély **programjairól**, valamint a kastéllyal kapcsolatos letölthető tartalmak is megtalálhatók itt (pl. a gyermekek és szülők számára készült játékos kérdőív, vendégkönyv és webkamera, valamint lehetőség van a különtermek on-line foglalására is).

A gödöllői Grassalkovich-kastély példája a magyarországi kastélyrekonstrukció és kastélyhasznosítás egyik best practice-eként említhető. Természetesen műemléki védelem alatt áll, a hozzátartozó Elő- és Felsőkertet természetvédelmi területté nyilvánították.

➤ **Visegrád: Királyi palota**

Az egykori palota feltárt romjai gótikus és reneszánsz stílusjegyeket mutatnak. Egy ideig itt volt a magyar uralkodók hivatalos székhelye, majd nyári rezidenciája. A XV. században háttérbe szorult palotát Mátyás állította helyre. 1934 óta folyamatos feltárása és helyreállítása során maradványait (mintegy 500m hosszúságú és 150m szélességet meghaladó terület a hegy lábánál) múzeummá alakították. Nyaranként **múltidéző játékok helyszíne a palota**. A palotakertet kerekesszékekkel is látogathatják.²⁵

➤ **Ráckeve: Savoyai-kastély**

Az épület az első Magyarországi barokk kastély. A pompás kastély építtetője Savoyai Eugén herceg, a zentai csata győztese, tervezője Johann Lucas von Hildebrandt, Kelet-Európa akkori jeles építőművésze. 1714-re készültek el a főépülethez csatlakozó szárnyépületek. Jelenleg háromcsillagos **kastélyszállóként** működik 1985 óta.

A 30 szállodai szoba mellett, két salakos teniszpálya, füvesített park, a vízisportok kedvelőinek a Kis- Duna és a közelben lovaglási, fürdési lehetőség biztosítja az **aktív pihenést**.

A közel 200 m²-es **kupolaterem** kiállítások, konferenciák, esküvők, vállalati partik rendezésére alkalmas. További 5 kisebb (30-80 fős) konferenciateremmel kiegészülve akár 400-500 fő befogadását teszi lehetővé. A kastély zárt udvara egész évben lehetőséget nyújt különböző fogadások, csapatépítés megtartására, melyekre **egyéniül összeállított**

²⁵ <http://waplopo.freeweb.hu/Kiralyi%20Palota.htm>

menüsorokat kínálnak. A 120-150 főt befogadó éttere hazai ízekkel, vad- és halételekkel fél- és egész napos étkezést biztosít vendégeinek. Csoportoknak, esküvőkre, konferenciákra, és nagyobb ünnepeinkre *speciális ajánlatot* állítanak össze a *település vállalkozóival* (virágkötő, rendezvényszervező, lovaskocsis, aquapark, stb.) *együttműködésben*. Nyitottak a környéket felfedezni vágyók igényeire is, az aktív sport szerelmesei *hódolhatnak horgász, kajak, csónakozó*, valamint a Duna mentén *kerékpárszenvedélyűknek*. A Kastélytól pár km-re lévő *Lovasiskola* kínál futószáras és tereplovasági lehetőséget kezdőknek és haladóknak egyaránt.

➔ **Vácrátót: Vigyázó-kastély kertje**

A vácrátóti kastélyparkban található *arborétum* az ország legjelentősebb, növény anyagban leggazdagabb botanikus kertje. A természetvédelmi területként is óvott 29 hektárnyi kert a benne lévő épületekkel, építményekkel, történeti kertstílusával egységben műemléki védeltséget is élvez. A nagyrészt eredeti formájában fennmaradt, szentimentális angolpark stílusban kialakított főúri kastélyparkban őrzött mintegy 13 000 növényfajt és fajtát magában foglaló tudományos közgyűjtemény egyedülálló, felbecsülhetetlen értékű nemzeti kincs. Folyamatosan *látogatható*, csoportok és kerekesszékesek részére is rendelkezésre áll.

➔ **Podmaniczky-kastély, Verseg**

Verseg közelében, Fenyőharasztpusztán található a 13ha-os őspark által övezett Podmaniczky-kastély. Az 1806-ban, klasszicista stílusban épült kastély ma háromcsillagos *kastélyszállodaként* üzemel. A kastélyban 23 szoba áll a vendégek rendelkezésére, amelyekben korhű bútorok, valamint néhányban, működő cserépkályha is idézi a kor hangulatát. A kastélypark rendezvényhelyszíneként is funkcionál, melynek catering igényét a helyi étterem látja el. Térítés ellenében igénybe vezető szolgáltatások közé tartozik a lég hoki, a kondi terem, a csocsó asztal, a szolárium, a kerékpárkölcsonzés, valamint előzetes bejelentkezés alapján a masszáz. Ezen kívül a biliárdasztalt, a tekepályát, a ping-pongot, a rexit és a dartsot, pezsgőfürdőt, a szaunát és a hozzá tartozó 3*5 méteres belső medencét is használhatják a vendégek.

10. sz. melléklet: Turisztikailag részben hasznosított kastélyok, paloták Budapest környékén

➔ **Gyömrő: Teleki-kastély**

Az 1834-40 között épült Teleki-kastélyt Hild József tervezte. A magyar klasszicista építészet egyik legnagyobb alkotása. Jelenleg *diákkotthoni* szervezeti egységnek ad otthont. Turisztikailag nem hasznosítják, de *bejelentkezéssel látogatható*. Műemléki védelem alatt áll.^{26, 27}

➔ **Halásztelek: Malonyai-kastély**

Beépített környezetben, az egykori kastélypark maradványán álló 19. század végi neobarokk, eredetileg földszintes, alapterülete alatt alagsoros (szuterénes) manzárdtetős kastély. A főépületben található egy bálterem és más egyéb funkciójú mellékterem, az alagsorban pedig boltíves megoldással elválasztott szobák. Az épületegyüttest nem az ismert grófi család építette, de az itt lakó, még ma is élő idős emberek a kastély kapcsán

²⁶ http://www.vendegvaro.hu/Teleki_kastely_Gyomro

²⁷ <http://www.telekikastely.hu/>

az ő nevüket őrizték meg. A mintegy egyhektáros ingatlanon lévő kastély 2006 elejére újjult meg, azóta **reprezentatív rendezvények helyszíne**, műemléki védelem alatt áll.²⁸

➤ **Pomáz: Teleki-kastély**

A 2003 és 2006 között a PHARE-program támogatásával felújított Teleki-Wattay család 1773-ban épült kastélyt jelenleg a kastély üzemeltetésére létrejött Pomázi **Zenekastély** Kht. üzemelteti. Az épületben étterem és 50-60 főre **szálláshely** van (összesen tizenhat két-négyágyas szobában). Hat **teremben** van lehetőség szakmai műhelymunkára, a körülbelül 100 főt befogadó **kamaraterem** pedig koncerteknek, előadásoknak, kiállításoknak adhat otthont. A kastélyban **könyv-, lemez-, illetve kottatár** szolgálja ki az érdeklődőket, és a közeljövőben egy hang- és képfelvételre alkalmas stúdió is megépülhet. A közel kéthektáros parkban 250 főnyi közönséget fogadó **hangversenyterem** szintén fogadja a zenebarátokat.

A kastély gazdái külföldi kórusok fogadásával segíteni akarják a külföldi és a hazai együttesek közti kapcsolatteremtést. A Magyar Kóruskastély ad otthont az Europa Cantat Közép-kelet-európai Központjának is, amely a térség 17 országának kóruszenei területét hivatott segíteni.

➤ **Nagykovácsi: Teleki-Tisza-kastély**

A korábban Wattay, ma Teleki-Tisza-kastély egyemeletes klasszicista épülete 1840 körül épült; többször átalakították. Jelenleg turisztikai célokra nem hasznosítják. A szép parkban fekvő kastélyban ma az FVM Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium van, **nyáron művészeti és kézműves táboroknak, rendezvényeknek ad helyet**. Műemléki védelem alatt áll.^{29, 30}

➤ **Örkény: Pálóczy-Horváth-kastély**

Pálóczy-Horváth család tagjai Örkény földesurai voltak a XX. század első felében. 1893-ban, a faluhoz közel felépítették a család otthonául szolgáló barokk eredetű, eklektikus, földszintes, L alakú, manzárdtetős kastélyt. A második világháború után a kastélyba pártiroda és a Béke TSZ irodái találtak otthonra, majd a művelődési ház költözött bele. Az évtizedek során elhasználódott épületet 2006-ban az önkormányzat felújította, környékét parkosították. Az épület mögött hatalmas erdő van, mely egykor a **kastélypark** volt. A parkban van világítás, a nap 24 órájában **látogatható**. Jelenleg turisztikai célokra nem hasznosítják, műemléki védelem alatt áll.³¹

➤ **Sülysáp: Grassalkovich-kastély**

Ősfákkal övezett parkrész szélén áll a részben manzárdtetős, egyemeletes, 1770 körül emelt épület. Az igényes késő barokk együttes a Grassalkovich család vadászkastélya volt. A belső boltozatos szobáiban a **XIX. század elejére tehető díszítőfestést tártak fel a közelmúltban**. Itt pihent meg néhány napra Petőfi a szabadságharc idején, 1849 tavaszán. Az 1970-es években parkjában több ipari gyártócsarnok épült, a kastélyban pedig sokáig a termeléshez kapcsolódó adminisztráció kapott helyett. A kastély **bejelentkezéssel látogatható**.

²⁸ http://www.vendegvaro.hu/Malonyai_kastely_Halasztelek

²⁹ http://www.vendegvaro.hu/Teleki_Tisza_kastely_Nagykovacsi

³⁰ <http://www.kastelyok-utazas.hu/Lap.php?cId=574&kId=574>

³¹ <http://turizmus.homokhatsag.hu/vonzero.php?id=195>

➤ **Tóalmás: Andrassy-kastély**

A Millennium méltó megünneplésére készülve 1894-95-ben építtette Wahrmann Renáta az ún. Bócz-kertben ma is álló fényűző 50 szobás eklektikus stílusú kastélyt, Ybl Lajos tervei alapján. A XX. század első felében, egészen a II. világháborúig az Andrassy grófok tulajdona volt, nyaralásra és vadászatokra tartották fenn. A háború után államosították, berendezése eltűnt, az épületet megrongálták. Később a SZOT kezelésébe került, gyermeküdülőként használták. 1989-től az Amerikában létrehozott, Magyarországon is működő Élet Szava vallási alapítvány tulajdonába került az épület. A kastélypark természetvédelem alatt áll, és az alapítvány *engedélyével látogatható*.

11. sz. melléklet: Turisztikai hasznosításra szánt kastélyok Budapest környékén

➤ **Acsa: Prónay-kastély**

A barokk stílusú kastélyt 1735-40 között építtette Prónay I. Gábor. A rendszerváltás után a kastély gazdája a kincstár lett, jelenleg turisztikailag nem hasznosítják. Honvédségi gyógyszerraktárként „üzemelt”. **Hasznosítására pályázatot írtak ki.** Műemléki védelem alatt áll, jelenleg pusztuló állapotban van.³²

➤ **Gomba: Patay-kastély**

A klasszicista stílusú kastélyt 1790 körül emelték a Bárczayak. A XIX. század elejétől a Patay család tulajdona. Itt élt egy ideig Patay József, a vármegye reformkori ellenzékének egyik vezetője. A kastély több átalakítás és bővítés után a Fáy András Művelődési Ház és Könyvtárnak adott helyet, jelenleg a műemlék feltárás zajlik, mely után a tervek szerint **wellnesshotelként fog működni**. Jelenleg gondozott parkjában **autós mozi** működik. Műemléki védelem alatt áll.^{33, 34}

➤ **Pécel: Ráday-kastély**

Az 1755-1766 között Mayerhoffer András és fia János tervei alapján felépített barokk kastély építtetői Ráday Pál és fia Gedeon voltak. A kastélyban híres könyvtárat hoztak létre, így tudósok és írók találkozóhelye volt. Az idők folyamán a kastély műszaki állapota egyre elhanyagoltabbá vált, 1953-1956 között a MÁV komoly áldozatok árán helyreállította, és kórházzá alakította át, majd a Műemlékek Állami Gondnokságához került. Jelenleg még nem használják turisztikai célokra, de **tervezik a kastély és a történeti kertje szakszerű helyreállítását, restaurálását történeti bútorokkal berendezett kastélymúzeumként a nagyközönség számára való bemutatását**. Az utóbbi évek művészeti rendezvényei igyekeznek a "péceli Parnasszus" fénykorát felidézni. Az épület műemléki védelem alatt áll.³⁵

³² http://www.vendegvaro.hu/Pronay_kastely_Acsa

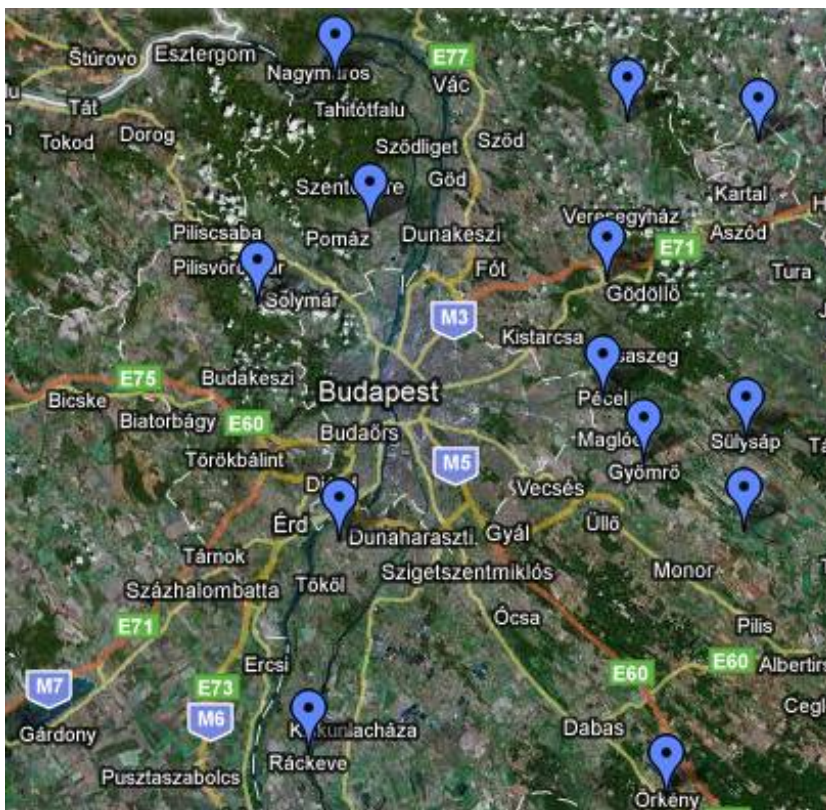
³³ http://www.vendegvaro.hu/Patay_kastely_Gomba

³⁴ <http://www.gomba.hu/kepek/jpg/turautvonal/06%20patay.jpg>

³⁵ http://www.mag.hu/html/pec_raday/nyit.htm

➤ Visegrád: Pálffy-kastély

Az itáliai villák hangulatát idézi a romantikus stílusú épület, mely az 1890-es években épült nyaraló céljára. Az ország egyik legtekintélyesebb és leggazdagabb főnemesi családjának, az erdői Pálffy-Nagy egyik ága, a Pálffy-Daun família emeltette a kastélyt. Az épület 1945 után szakszervezeti üdülő, majd 1990 után a Fővárosi Önkormányzat nyaralója volt. Jelenlegi állapotát az új tulajdonosok *teljes körű és igényes felújítási* munkálatainak köszönheti, melyek során ragaszkodtak a kiváló minőséghez és a korabeli hangulat visszaállításához. 2009-től *kastélyszállodaként* működik majd.

1. ábra: A Budapest környéki turisztikai-kulturális céllal hasznosított kastélyok helységei
Térkép: Google Maps

12. sz. melléklet: Turisztikailag nem hasznosított, ill. magántulajdonban lévő kastélyok Budapest környékén

➤ Abony: Régi Vigyázó-kastély:

Vigyázó Antal által 1830-ban építtetett klasszicista kastély. A kastélyhoz közeli másik épület könyvtár és kápolna céljára épült. A kastélyban és parkjában 1958-ban gépállomás működött, előtte kultúrházként is használták, majd a Mechanikai Művek irodái, telepe valamint lakások voltak benne.³⁶ Jelenleg turisztikailag nem hasznosítják, meglehetősen *romos állapotban* van, azonban műemléki védelem alatt áll.

³⁶ <http://www.miabonyunk.hu/?q=node/1319>

➤ **Acsa: Prónay-Patay-kastély:**

Báró Prónay Dezső 1910-ben kastélyt építtetett lánya számára a Ságivölgyi-majorban, mely később az Acsaújlak nevet kapta. Az emeletes, kiugró saroktornyos kastélyt romantikus homlokzati elemekkel díszítették.

Itt nyílt meg az 1980-as években az egyik legelső kastélyszálló Magyarországon. Miután a szálloda bezárt, az épület *magántulajdon*ba került, így jelenleg nem látogatható.³⁷

➤ **Albertirsa: Szeleczy-Szapáry-kastély:**

Az eredeti hatalmas parkban álló L alakú kastélyt a Szeleczy-ek építtették klasszicista stílusban a XVIII-XIX. század fordulóján. Az épület minden szárnya más-más időben épült. Műemléki védetség alatt áll. Különleges érték: a kovácsoltvas kerítés és az ablakok kovácsoltvas díszje, ma már csak ez maradt a kastélyból. Erősen *pusztulófélben* van.³⁸

➤ **Aszód: Podmaniczky-kastély:**

Az 1721-re elkészült kastélyt Podmaniczky János építtette. A kastély egyik bejáratánál áll a két díszes oszlopon ágaskodó egy-egy egyszarvú, a Podmaniczkyak címerállata (1990-től Aszód város címerét is az egyszarvú díszíti). Az épületben 1880-tól az ötvenes évekig evangélikus leánynevelő intézet működött, jelenleg nem használják turisztikai célra, *kollégium és levéltár* található benne. Műemléki védetség alatt áll.^{39, 40}

➤ **Aszód: Podmaniczky-Széchenyi-kastély:**

Az ún. Széchenyi - vagy Zöld-kastély a XVIII. század végén épült a gyarapodó Podmaniczky-család igényei szerint. Az "ősi fészek", az U-alakú kastélyrész északi sarkával kapcsolták össze a téglalap alapú, késő barokk épületet. A kastélyt 1920-ban vásárolta meg gróf Széchenyi Gyula. Később a Petőfi Sándor *Kollégium*nak adott otthont. Az épület és a parkja műemléki védelem alatt áll, jelenleg turisztikai célra nem hasznosítják.⁴¹

➤ **Bernecebaráti: Huszár-kastély:**

Az egykori Huszár-kastély XVIII. századi barokk épület. Udvarában román kori kőfaragványok láthatók. 1945 után iskola, majd gyermekotthon működött benne, jelenleg üresen áll, turisztikai célra nem hasznosítják. Műemléki védelem alatt áll, *állapota rossz, vizesedő, környezete rendezetlen*.^{42, 43}

➤ **Biatorbágy: Sándor-Metternich-kastély:**

1823-ban gróf. Sándor Vince építtette a kastélyt egy régi barokk udvarház helyén. A földszintes, klasszicista stílusban, oldalszárnyakkal bővített U alakú formában épült kastély tervezője valószínűleg Hild József lehetett. A kastélyban őrizték a híres Sándor féle levéltárat, melyben 1200-ra visszamenőleg lehetett iratokat, leveleket megtalálni a családdal kapcsolatban. Sándor Móric leánya Paula házassága révén kerül a Metternich család tulajdonába. Most *általános iskola* működik az épületben, turisztikailag nincs hasznosítva, műemléki védelem alatt áll.^{44, 45}

³⁷ http://www.vendegvaro.hu/Pronay_Patay_kastely

³⁸ http://www.vendegvaro.hu/Szapary_kastely_keritese

³⁹ <http://www.aszod.hu/?az=varos/nezze>

⁴⁰ <http://www.vendegvaro.hu/gen?genid=241>

⁴¹ <http://www.aszod.hu/?az=varos/nezze>

⁴² www.vendegvaro.hu/Huszar_kastely

⁴³ [http://istergranum.utikonyvem.hu/hu/index.php?title=Husz%C3%A1r-kast%C3%A9ly_\(Bernecebar%C3%A1ti\)](http://istergranum.utikonyvem.hu/hu/index.php?title=Husz%C3%A1r-kast%C3%A9ly_(Bernecebar%C3%A1ti))

⁴⁴ http://www.biatorbagy.org/turistautvonlak/tortenelmi_attekintes/

⁴⁵ <http://www.vendegvaro.hu/gen?genid=922>

➤ **Biatorbágy: Szily-Fáy-kastély:**

A kastélyt a 18. században építtette a nagyszigeti Szily-család. Az épület barokk stílusú, részben többszintes. Az épületszárnyak U-alakú díszudvart fognak közre, melynek nyitott része az út felé néz. A kastély legrégebbi részei a füstölő és a kincstárszoba. A kastély belsejében máig megvannak a barokk ajtók. A 19. században lett a Fáy család tulajdona az épület. Turisztikai szempontból nem hasznosítják, jelenleg *mezőgazdasági tanintézetnek* ad otthont. Műemléki védelem alatt áll.^{46,47}

➤ **Érd: Vadászkastély:**

Érd legrégebbi építészeti emléke a Kutjavár nevű vadászkastély romjai. Első okleveles említése 1417-ből származik. A vadászkastély számára a *végső pusztulást* az erdő felparcellázása és kiirtása hozta. 1936-ban országzászlót építettek a romos falak mellé és az akkori diósdí üdülőtelep ünnepeinek központjává vált. A II. világháború után köveit elhordták és mára csak egy faltöredék maradt meg. Nevét feltehetőleg Mátyás Király itt tartott vadászkutyáiról kapta.⁴⁸

➤ **Gomba: Máriássy-kastély:**

A XVII. század elején, barokk stílusban épült. Az eredetileg földszintes L alakú épületben a Fáy család leszármazottai laktak. Az idő folyamán újították, bővítették. Máriássy Mihálynak köszönhetően honosodik meg Gombán a tudományosan kifejlesztett gyümölcs-és szőlőtermesztés. Jelenleg a helyi TЭСz *irodáinak* ad helyet.⁴⁹

➤ **Gödöllő: Istállókastély**

Itt építtette fel 1750 körül I. Grassalkovich Antal barokk stílusú istállókastélyát. Az U alakú épület középső szárnyát lakásnak, az oldalsó szárnyakat juhistállónak rendezték be. A kastélyt 1820 körül III. Grassalkovich Antal klasszicizáló stílusban átépíttette. A kastély csak kívülről tekinthető meg, turisztikai célra nem hasznosítják, műemléki védelem alatt áll. Jelenleg a Szent István Egyetem Babat-völgyi Területfejlesztési- és Szaktanácsadási *Tanüzem* részeként működik.^{50,51}

➤ **Fót: Károlyi-kastély:**

A kastélyt - amely a XIX. század elején még a gróf Galánthai Fekete család tulajdona volt - eredetileg valószínűleg Pollack Mihály tervezte. Miután a birtok 1808-ban a Károlyi család tulajdonába került, a kastélyt több lépésben jelentősen átalakították és kibővítették. Az 1840-es évek átalakításait Ybl Miklós (1814–1891) vezette, a kastély ekkor nyerte el mai, klasszicista stílusát. Itt működik 1957 óta a Károlyi István Gyermekközpont, ismertebb nevén, a *Fóti Gyermekváros*. Műemléki védelem alatt áll. A kastély általános állapota jó. Szép, ápolt környezetben elhelyezkedő épület.^{52,53}

⁴⁶ http://www.biatorbagy.org/turistautvonlak/tortnelmi_attekintes/

⁴⁷ [http://wiki.utikonyvem.hu/hu/index.php?title=Szily-F%C3%A1y-kast%C3%A9ly_\(Biatorb%C3%A1gy\)](http://wiki.utikonyvem.hu/hu/index.php?title=Szily-F%C3%A1y-kast%C3%A9ly_(Biatorb%C3%A1gy))

⁴⁸ <http://www.erdcenter.hu/pub/ec/erd/muemlekek/kutyavar.html>

⁴⁹ <http://www.gomba.hu/kepek/jpg/turautvonlak/08%20mariassy.jpg>

⁵⁰ http://www.gau.hu/godollo/h_babat.html

⁵¹ <http://www.vendegvaro.hu/Istallokastely>

⁵² <http://www.kastely.specia.hu/2007/10/30/a-foti-karolyi-kastely/#more-143>

⁵³ <http://www.vendegvaro.hu/gen?genid=3161>

➤ **Maglód: Wodianer-kastély**

A klasszicizáló stílusú kastélyt 1870-ben építtette Wodianer Béla, aki 1867-ben "maglódi" előnévvel kapott nemességet. A kastély érdekessége a kert felé néző öntöttvas oszlopos terasz. Jelenleg nem hasznosítják turisztikailag, műemléki védelem alatt áll.⁵⁴

➤ **Páty: Várady-kastély:**

A Splényi-kastély, ami később a Várady családé lett, 1825-ben épült klasszicista stílusban. Jelenleg *magántulajdonban* – elhanyagolt állapotban – van, turisztikailag nem hasznosítják. Kerítése az 1848-as szabadságharc puskacsöveiből készült, Várady József, az 1848-49-es szabadságharc fegyverszállítója kovácsoltatta. Műemléki védelem alatt áll.^{55,56}

➤ **Pilis: Beleznay-Nyáry-kastély**

Az U-alakú, barokk stílusú épület a megye egyik legrégebbi kastélya, egyben a Mária Terézia kori kastélyépítészet egyik kiemelkedő példája. A kastélyt itáliai mesterrel építtette Beleznay János tábornok, Grassalkovich Antal sógora 1710 körül. Számos író vendégeskedett a kastélyban, köztük Kármán József, aki 1790-ben itt írta a Fanny hagyományai című művét, az első magyar lélektani regényt. A XIX. század második felétől 1945-ig a Nyáry család tulajdona volt a kastély. A II. világháború után először leányotthon, majd nevelőintézet került az épületbe, ma *Általános Iskola és Diákotthon*.

➤ **Rád: Muslay-kastély**

A barokk kastély a XVIII. század második felében épült, U alakot formáló tömbjében ma *lakásokat, irodákat* találunk. A főépület és a saroképületek manzárdtetősek, díszítésük copfstílusú.

➤ **Sülysáp: Sótér-kastély**

A késő barokk kastélyt 1770 körül a Sótér család építtette. A kastélyépület 1945 előtt a katolikus egyház tulajdona volt, mely plébánia céljaira használta. A II. világháború után, a legutóbbi időkig általános iskola működött benne. Az épület *jelenleg üres, felújításra vár*.

➤ **Szentmártonkáta: Prónay-Dessewffy-kúria**

A 31-es út mentén található az eredetileg Prónay-, később Dessewffy-, majd Polgár-kúria, amely 1810 körül épült klasszicista stílusban. Az 1980-as évek végén *felújított és átalakított* kastélyban ma *irodák és lakások* találhatóak.

➤ **Szob: Luczenbacher-kastély**

A kastély XVIII. századi, barokk részleteit (konyhaszárny, tantermek) ma is őrzi az épület, pedig a XIX. század első felében klasszicista, majd 1904-ben Alpár Ignác tervei szerint neobarokk stílusban átalakították. A gazdag vakolat-architektúrájú, mozgalmas tömegű, manzárdtetős, részben emeletes épület belsejében még stukkós termek és igényes famunkák vannak. Az épület ma a lazarista szerzetesrend *iskolai kollégiuma*.

➤ **Törökbálint: Majláth-kastély**

A XVII. századi jezsuita birtok emlékét az 1701-ben épült barokk kolostor őrzi, amely a Majláthok főúri kastélya lett a XIX. század végéig. A XX. század elején újabb

⁵⁴ http://ujportal.vendegvaro.hu/Wodianer_kastely_Maglod

⁵⁵ http://www.erikanet.hu/oldal.php?func=1&menupont_id=6526&objektum_tipus_id=40&objektum_id=220136

⁵⁶ http://www.vendegvaro.hu/Varady_kastely

tulajdonosai jelentősen átépítették. A földszinten még vannak igényes termek, de az egykori mozgalmas vonalú kerti díszlépcsőt nagyrészt elbontották. Az épület az 1920-as évek óta *tüdőszanatórium*.

➤ **Tura: Schossberger-kastély,**

A község közepét elfoglaló hatalmas ősparkban áll az eklektikus stílusú, soktornyú egykori Schossberger-kastély, mely Ybl Miklós tervei alapján épült 1883-ban. Az államosítás után az általános iskola kapott helyet a kastélyban, 1972-ig. A kastély helyreállítása 2003-ban kezdődött meg a helyi önkormányzat és a műemlékvédelmi hatóság kezdeményezésére. Jelenleg *magántulajdon*.

➤ **Váchartyán: Rudnay-kastély**

A kora klasszicista stílusú Rudnay (korábban Gosztonyi)-kastély építése 1802-re fejeződött be, feltehetőleg Isidore Canevale tervei alapján.

A két melléképület között, hátrahúzódva áll a földszintes, középtengelyében oszlopokkal alátámasztott, oromdíszszel hangsúlyozott kastély. Kerti oldalának közepét is magasabb épülettömeg teszi monumentálissá. Az épületet gazdag copf díszítés borítja. Az oszlopos fogadótérből nyílik a kertre néző díszterem, ahol a mennyezeten és az oldalfalak jó részén még megvan az allegorikus jeleneteket építészeti keretbe foglaló falfestés. A kastély állami tulajdonban van, meglehetősen romos, rendezetlen az állapota, *jelenleg üres*.

➤ **Váchartyán: Gosztonyi-kastély**

19. század első felében épült klasszicista stílusban. Az ötvenes évek elején a parkot kettészelték a Vác-Aszód vasútvonal építése során. Az épület 1946-ig a Gosztonyi család birtokában volt. Jelenleg a *Napközi Otthonos Óvoda és Konyha* működik benne.

➤ **Vámosmikola: Huszár-kastély**

Az egykori Esterházy-, majd Huszár-kastély 1750 körül épült, barokk stílusban. Az emeletes, neobarokk rész XX. századi, nagy kápolnával (ma tornaterem). Az épületet jelentősen átalakították, de még számos stukkós boltozata megmaradt. Jelenleg *iskola* működik benne.

➤ **Verőce: Migazzi-kastély**

Migazzi Kristóf váci püspök a váci székesegyházat is tervező Isidore Canevale tervei alapján építtette 1766-74 között a barokk kastélyt. Későbbi tulajdonosa, Nádasdy Ferenc átalakíttatta.

A Migazzi-kastélyhoz egykor vadaspark is tartozott. Az épület jelenleg a Római Katolikus Egyház *Szeretetotthona*. Nem látogatható.

➤ **Zsámbék: Zichy Várkastély**

1689-ben a Zichy család vásárolta meg a zsámbéki birtokot, és építette fel az 1710-es években a végvári harcokban lerombolódott vár helyén a szép, emeletes saroktornyokkal díszített korabarokk várkastélyt, amely most a rekonstrukciós munkálatok után az *Apor Vilmos katolikus Tanítóképző Főiskolának* ad otthont.

13. sz. melléklet: VinTour – Borutakra alapozott integrált minőségi turizmusfejlesztés a vidéki térségekben

A helyi turisztikai adottságok hasznosítása fontos szerepet játszik a rurális térségek fejlesztésében. A borutakkal rendelkező vidékeken a magas színvonalú borturisztikai termékek és szolgáltatások kínálata, a megfelelő menedzsment és promóció kialakítása jól szervezett turisztikai tevékenységet igényel.

A VinTour az első magyar kezdeményezésű és fejlesztésű INTERREG IIIC-s projekt, melyet a Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség dolgozott ki. Az Ügynökség különös feladatai közé tartozik a Régió alapvető fejlődési tényezőire alapozott projektek kezdeményezése és koordinálása. A borturizmus is ezek közé a tényezők közé tartozik.

Treviso megye (Olaszország) komoly tapasztalattal rendelkezik a borturizmus terén, nevéhez fűződik az első olaszországi borút megalakítása; gazdag, a kulturális elemekre építő turisztikai kínálatot fejlesztett ki, komoly hangsúlyt fektet a képzésre és a borászat-szőlészet fejlesztésére.

Ciudad Real város (Spanyolország) szintén figyelemreméltó tapasztalattal rendelkezik a borút-menedzsment területén. Míg a borutak ősi szőlőtermelési tradíciókra építenek, a turisztikai tevékenység a helyi turisztikai elemek integrált bemutatására (a bor, híres történelmi hagyományok, nemzeti értékek) törekszik. A város komoly sikereket ért el a különböző tematikusan integrált, borkultúrára épülő turisztikai termékek kialakításában.

A három partner együttműködése a borutak szervezésében szerzett különböző tapasztalatokra támaszkodik. Célja közös stratégia és akciótervek kidolgozása, gyakorlati képzések, menedzsment és promóciós tevékenység szervezése a vidéki térségek vonzerejének növelése és innovatív turisztikai szemlélet kialakítása érdekében; úgy, hogy azok összhangban legyenek a térség természeti és kulturális adottságaival, így végső soron hozzájárulnak a helyi közösségek életminőségének javításához.

A projekt céljai

A projekt közvetlen céljai a következőképpen foglalhatók össze:

- a bortermelő régiók turisztikai kínálatának vonzóbbá tétele
- innovatív, fenntartható, helyi hagyományokra épülő szemlélet kialakítása a bevont borutak esetében

A projekt célcsoportjai:

A projekt közvetlen hasznélvezői azok a szervezetek vállalkozások, amelyek bortermeléssel, bor és egyéb turisztikai szolgáltatások nyújtásával foglalkoznak (a célterületek borturisztikai egyesületei, bortermelői, borturisztikai és idegenforgalmi vállalkozásai). Számukra a projekt praktikus szakmai ismeretek átadásával, fejlesztési stratégiák kidolgozásával, illetve európai léptékű tapasztalatcserével járul hozzá gazdálkodásuk, áttételesen pedig térségük életszínvonalának emeléséhez. Dél-Dunántúlon mind az öt borvidék, borút célterülete a projektnek.

A projekt elemei

1. komponens: Menedzsment és koordináció

Folyamatos kapcsolat biztosítása a projekt partnerekkel, az EU és nemzeti INTERREG IIIC intézményekkel. A projektmegvalósítás tervezése, koordinálása, ellenőrzése, értékelése, a felmerülő problémák megoldása nemzetközi és regionális szinten. Menedzsment eszközök: Nemzetközi Irányító Bizottság, Regionális Munkacsoportok és Tematikus munkacsoportok kialakítása nemzetközi és regionális projekt megbeszélések, kommunikációs eszközök.

2. komponens: Stratégia értékorientált borturisztikai csomagok fejlesztésére

A regionális munkacsoportok, egy előzetesen kidolgozott módszer alapján felméri és elemzi (külső szakértők bevonásával) a térség borúti turisztikai kínálatának jelenlegi és lehetséges elemeit, melyből regionális adatbázis készül. Az adatbázisokból, a szakértőkből álló Tematikus Munkacsoport összehasonlító elemzést készít, mely alapján közös, borturisztikai fejlesztési útmutató kiadványt készítenek. A fejlesztési útmutató alapján a Regionális Munkacsoportok a partner borutak bevonásával egyedi borúti szintű és azokat összefogó, komplex regionális borturisztikai, tematikus termékfejlesztési stratégiákat, akcióterveket dolgoznak ki.

3. komponens: Borúti szolgáltatások és borturisztikai termékek közös minősítési rendszerének felállítása és működtetése

Megbízható, azonos szolgáltatási minőséget biztosító borutak európai hálózatának megteremtése a cél. Először a partner régiók borúti minősítési rendszereinek összehasonlító elemzése történik meg, közösen kidolgozott, koherens indikátorok és módszerek alapján, külső szakértők bevonásával. Az elemzés alapján tanulmány készül egy közös minősítési rendszerbevezetésének lehetőségéről, módszereiről. A partnerrégiók borút szervezeteinek véleményezését követően meghatározásra kerülnek a szolgáltatások minősítésének kritérium rendszerei, mely a borutak által közösen jóváhagyott Borúti Chartát alkotnak. Regionális minősítő bizottságok kerülnek felállításra, a tagjai részére pedig képzési szeminárium kerül megrendezésre. A szolgáltatások fejlesztése érdekében modul rendszerű képzések kerülnek megrendezésre a borúti szolgáltató vállalkozások és tagok részére, külső szakértők bevonásával. A képzési elemek tananyagai külső szakértők bevonásával kerülnek kidolgozásra, részben a 2. és 3. komponens eredményeire építve. Minősítési védjegy kerül megtervezésre és legyártásra.

4. komponens: Stratégiák professzionális borút-szervezetek menedzsment-rendszerének fejlesztésére

A megújult termékkínálattal és minősítési rendszerrel rendelkező borutak a menedzsment szervezet és funkciói hatékonyságának növelését igénylik. A Dél-Dunántúl 5 borúti megújuló, komplex kínálatának koordinálása regionális szintű menedzsment rendszer kialakítását teszi szükségessé. Elemzésre, majd összehasonlításra kerülnek a partnerrégiók borúti menedzsment rendszerei, intézményi és jogi hátterei, külső szakértők bevonásával. A tanulmány alapján "ideális" borúti menedzsment modell(ek) kerülnek kidolgozásra, külső szakértők bevonásával. A modellek alapján egyedi borúti és regionális hálózati menedzsment stratégiák kerülnek kidolgozásra a borút szervezetek bevonásával. A szakmai tapasztalatok,

ismeretek bővítése érdekében a borút szervezetek menedzsment tagjai részt vesznek a projekt keretében szervezendő 2 nemzetközi konferencián és tanulmányutakon a partnerrégiók borútjain.

5. komponens. Információ és promóció

A komponens célja a projekt eredményeiről, a partnerekről és régiók borútjairól szóló információk széleskörű terjesztése, cseréje. Kidolgozásra kerül a projekt kommunikációs stratégiája. A DDRFÜ, mint vezető partner felel a nemzetközi szintű promóciós feladatokért. A projekten belüli információáramlás eszközei a különböző nemzetközi és regionális szintű rendezvények, külön kiemelve a 2 nemzetközi konferenciát, illetve a regionális fórumokat. Félévente hírlevelek kerülnek kibocsátásra, a projekt eredményeit, illetve a partnerek borturisztikai kínálatát bemutató két kiadvány készül. A partnerek önállóan népszerűsítik, adnak tájékoztatást a helyi médiákban a projektről. A nemzetközi partnerekkel közös borturisztikai web-portál kerül kifejlesztésre és működtetésre, ahonnan a projekt eredményei mindenki számára letölthetők lesznek, és a borút-menedzsment javítását szolgáló foglalási rendszer, illetve turisztikai programcsomag generáló rendszer is kialakításra kerül.